

УДК 711.4-112

д.т.н., професор Ключниченко Є.Є, Штепа К.О.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ГІГІЄНІЧНІ АСПЕКТИ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто гігієнічні аспекти міського середовища, які суттєво впливають на створення оптимальних умов для життя людини.

Середовище, що оточує людину, визначається сукупністю умов, в яких живе, вчиться, працює і проводить своє дозвілля населення.

Міське середовище – це місце, де людина проводить велику частину життя, і саме це середовище найбільш суттєво впливає на ритм життєвої активності та поведінку людини. Сьогодні у місті, що швидко змінюється, люди ведуть активний спосіб життя, часто переміщуються в різні частини районів міста, щодня знаходяться в безпосередньому тісному контакті з сучасним міським середовищем, що несе безперервний потік інформації. Вулиці переповнені транспортом і людьми, часто викликають напругу, хвилювання, іноді стресові стани.

Міське середовище умовно складається з ґрунтово-рослинного покриву, гідросфери, атмосфери, а також об'ємно-просторового середовища, що займає середнє положення між людиною і природою і є результатом його діяльності. У зв'язку з цим можна диференціювати фактори міського середовища на дві основні групи:

- природно-кліматичний фон – будова рельєфу місцевості, ґрунтово-рослинний покрив і т.і.
- елементи об'ємно-просторового середовища – промислова і сельбищна зони, система вулиць і магістралей, загальноміські центри, зелені насадження, рекреаційні зони.

Міське середовище є динамічною взаємопов'язаною системою, тому результати забруднення необхідно розглядати з врахуванням їх дії на навколишнє середовище в цілому. Необхідно підкреслити взаємозв'язок повітря - вода - ґрунт - рослинність - будівлі і споруди - людина.

Ефективність очищення оточуючого середовища від промислових та побутових відходів, транспортного забруднення залежить від досконалості технології і технічних засобів очищення, що дозволяють обмежити їх виникнення у самому джерелі. [1]

Ігнорування будь-яких вимог порушує принцип комплексності, призводить до негативних наслідків у середовищі. Штучне середовище повинно відповідати найбільш сприятливим умовам розвитку суспільства, при

будівництві на нових територіях і реконструкції існуючої забудови необхідно враховувати біологічні і психологічні потреби людини. Міське середовище повинно вільно розвиватись у просторі, мати можливість змінюватись відповідно до потреб суспільства, утворювати з природою єдине середовище існування.

Необхідно диференціювати норми мікроклімату для різних будівельно-кліматичних зон з врахуванням сезонної і добової періодичності фізіологічних функцій організму людини, обґрунтувати оптимальні режими інсоляції, розробити схеми раціональної організації повітрообміну у житлових будинках і системах вентиляції. і т.і.

В загальному забрудненні середовища безперервно зростає роль автотранспорту. Забруднення повітря міст вихлопними газами автомобілів може призвести до утворення речовин, що надають роздратовуючу і загально токсичну дію на організм людини. Щорічні викиди в атмосферу міського середовища різних речовин, є не тільки небезпечними для живих організмів, а і для матеріальних цінностей (будівель, споруд, дорожнього покриття і т.і). Найбільш негативним забруднювачем виступає – антропогенне, що негативно впливає на навколишнє середовище.[3]

Міські стоки представляють собою суміш побутових стоків з промисловими, що потребує нової системи очищення і доочищення. Також і питання знешкодження твердих побутових відходів можна вирішити шляхом застосування нових методів, в першу чергу трубопровідного транспорту. У більшості міст на сьогоднішній день утилізація відбувається шляхом позаміських звалищ, що у свою чергу є дуже небезпечним для ґрунту, ґрунтових вод і атмосферного повітря. Не менш важливим фактором є штучні електромагнітні поля радіочастот, інтенсивність яких останнім часом зростає за рахунок розвитку телебачення, мобільного зв'язку, інтернету і т.і.[2]

Житлова та громадська забудова суттєво впливає на мікроклімат середовища. В залежності від об'ємно-просторової організації на прибудинковій території посилюється інтенсивність сонячної радіації, що відбивається стінами будівель. Це викликає підвищення температури повітря і знижує відносну вологу. В якості позитивної дії забудови можна відмітити вітрове затінення території при високих швидкостях вітру.

Основним засобом покращення мікроклімату житлової території є озеленення, і особливо висадження листяних дерев. Висадження дерев на території житлових та громадських груп доцільно у вигляді зелених масивів, що примикають до стін будинків, при збереженні між стінами і кронами дерев аераційного розриву шириною близько 1м. Це обумовлено, з одного боку, необхідністю екранування стін будівель від сонячної радіації і забезпечення

провітрювання внутрішніх приміщень, а також стінових конструкцій. З іншого – тим, що при великих розривах між інсольованими стінами будинків і екрануючими посадками дерев відображена і випромінена сонячна радіація нейтралізує охолоджуючий ефект зелених насаджень.

Таким чином, можна виділити три категорії, перебування в середовищі, відповідно до гігієнічного стану середовища:

- оптимальне середовище для людини – коли шкідливі та небезпечні чинники на території відсутні, нічого не загрожує здоров'ю мешканців, в них відслідковується висока працездатність;

- допустиме середовище – коли на території наявні небезпечні для людини чинники, але вони не перевищують допустимих та все ж впливають на відхилення функціонального стану організму, і впливають на здоров'я майбутнього покоління;

- шкідливе для людини міське середовище – чинники, що здатні шкідливо впливати на організм, перевищуючи гранично допустимі концентрації.

Мікрокліматичний фактор є лише одним з багатьох санітарно-гігієнічних змінних, що впливають на умови матеріального міського середовища. Тому, для отримання оптимальних показників умов запроектованого житлового середовища враховується і ряд інших факторів: таких як, забруднення середовища міським транспортом (шум, загазованість) і т.і. Тому створення оптимальних умов для життя населення в міському середовищі – складна, комплексна проблема, що потребує негайного вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. В помощь проектировщику-градостроителю. Градостроительство и окружающая среда. Киев, «Будівельник», 1973, с. 108.
2. В помощь проектировщику-градостроителю. Градостроительство и вопросы охраны окружающей среды. Киев, «Будівельник», 1975, С. 104.
3. Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. Вип. 20.9. с. 83-87.

Аннотация

В статье рассмотрены гигиенические аспекты городской среды, которые существенно влияют на создание оптимальных условий для жизни человека.

Annotation

In the article the hygienic aspects of the urban environment that significantly affect the optimal conditions for human life.